

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

'Status of forces': Strafrechtsmacht over militairen vanuit internationaalrechtelijk & militair-operationeelrechtelijk perspectief

Voetelink, J.E.D.

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Voetelink, J. E. D. (2012). 'Status of forces': Strafrechtsmacht over militairen vanuit internationaalrechtelijk & militair-operationeelrechtelijk perspectief.

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

DEEL II Conclusie

Deel II van dit onderzoek moet antwoord geven op de deelvraag naar de plaats en ontwikkeling binnen het internationaal recht van de strafrechtsmacht over militairen bij hun extraterritoriaal verblijf. Centraal binnen het internationaal recht staan staten en hun onderlinge rechtsverhoudingen. De rechtsmacht van een soevereine staat is in principe territoriaal. In de loop van de tijd hebben staten hun wetgevende bevoegdheden echter op basis van internationaalrechtelijk erkende rechtsmachtbeginselen uitgebreid tot gedragingen buiten het eigen territoir. Deze uitbreiding van de rechtsmacht verhindert een buitenlandse staat in principe niet om de eigen, territoriale rechtsmacht uit te oefenen, tenzij de betrokken persoon in die staat immuniteit geniet.

Uit de grondbeginselen van het internationaal recht vloeit voort dat soevereine staten immuniteit genieten voor de rechtbanken van andere staten. Aangezien een staat functioneert door middel van zijn organen, geldt de immuniteit eveneens voor de hoogste staatsfunctionarissen, zoals staatshoofden, regeringsleiders en ministers. Voor andere overheidsorganen beperkt de immuniteit zich in principe tot de uitoefening van hun officiële werkzaamheden. Diplomaten en andere leden van diplomatieke zendingen moeten in het buitenland in volledige vrijheid hun taken kunnen uitoefenen, zodat ook zij in het buitenland aanspraak kunnen maken op vergaande immuniteiten. Internationale organisaties tot slot, aan wie staten de behartiging van specifieke belangen hebben opgedragen, en hun staf genieten de rechten die zij voor de onafhankelijke uitoefening van de functies van de organisaties nodig hebben.

De afgelopen eeuw is de van oorsprong absolute immuniteit van staten ter discussie komen te staan. Voornamelijk op civielrechtelijk gebied is tegenwoordig de immuniteit aan beperkingen onderhevig die deels hun weerslag hebben gevonden in internationale instrumenten. Deze verdragen laten de strafrechtelijke immuniteit van staten en hun organen onverlet, zodat op dit gebied de ongeschreven regels van kracht blijven. Wel bestaat bij internationale misdrijven de sterker wordende wens de immuniteiten te beperken. Deze wens vertaalt zich in toenemende mogelijkheden voor internationale tribunalen om personen te vervolgen die zich voor nationale tribunalen kunnen beroepen op hun immuniteiten.

Staat en krijgsmacht zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden, doordat de krijgsmacht samen met de politie de zwaarmacht van die staat vormt. De krijgsmacht is zo een staatsorgaan dat integraal deel uitmaakt van de staat. Deze verhouding blijft onverkort in stand bij het extraterritoriale verblijf van de krijgsmacht in opdracht van de staat, aangezien onder deze omstandigheden de staat uiteindelijk het politieke gezag en het hoogste bevel over de troepen behoudt en hen voor andere opdrachten kan inzetten. De staat behoudt daarom veelal de

rechtsmacht over zijn in het buitenland aanwezige troepen door nationale strafwetgeving op deze troepen van toepassing te verklaren.

De van oorsprong absolute immuniteit van de staat gold eveneens voor oorlogsschepen en later troepen die een staat extraterritoriaal inzette. Vanaf de Eerste Wereldoorlog leggen staten en later ook internationale organisaties de immuniteiten van de in het buitenland verblijvende militairen vast in statusregelingen. Deze regelingen benoemen echter in het algemeen niet de immuniteiten van de troepen, maar benadrukken de mogelijkheid voor de zendstaat om zijn rechtsmacht, vaak met uitsluiting van de staat van verblijf, over die troepen uit te oefenen. Hierdoor verkregen de troepen van de zendstaten, in lijn met de leer van de absolute staatsimmuniteit, vrijwel absolute strafrechtelijke immuniteit. Hoewel de immuniteiten van de strijdkrachten niet los kunnen worden gezien van de immuniteiten van de staat, heeft zich een eigen rechtsregime ontwikkeld, parallel aan de immuniteit van de staat en zijn organen.

Waar op strafrechtelijk gebied de immuniteiten van de meeste overheidsorganen zijn beperkt tot de officiële werkzaamheden van de betrokken functionaris, blijkt de absolute immuniteit van strijdkrachten bij de extraterritoriale uitvoering van hun werkzaamheden nog steeds van grote betekenis. Deze immuniteit blijkt uit praktijk om in statusregelingen op te nemen dat troepen zijn onderworpen aan de exclusieve strafrechtsmacht van de zendstaten, wat met zich meebrengt dat staten van verblijf afzien van de uitoefening van diezelfde bevoegdheid. Specifiek bij de uitvoering van crisisbeheersingsoperaties kan tegenwoordig worden gesproken over de internationaalrechtelijke gewoonte dat de strijdkrachten van de troepenleverende staten volledige immuniteit genieten in de staat waar de operatie wordt uitgevoerd.

Deze vergaande immuniteit van de troepen van zendstaten is niet vanzelfsprekend op het gebied van de internationale militaire samenwerking. Uit Deel I van het onderzoek is gebleken dat het merendeel van de statusregelingen een zekere mate van strafrechtelijke immuniteit voor de vreemde troepen garandeert. Vanuit internationaalrechtelijk oogpunt bezien is de functionele immuniteit van leden van de krijgsmacht hierbij het uitgangspunt. De hedendaagse praktijk laat echter vele verschillende regelingen zien die in het algemeen de militair meer bescherming bieden tegen de toepassing van het buitenlandse strafrechtsregime dan alleen vanuit het internationaalrechtelijk perspectief kan worden verklaard.